

Opinnäytetyö (AMK)

Terveydenhoitajakoulutus

2019

Eevi Järvensivu ja Pauliina Pensamo

TIETOA SEKSUAALIOIKEUKSISTA YLÄKOULUIKÄISILLE

– sisällöntuottoa EDDIS-hankkeen digitaaliselle oppimisalustalle

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Terveydenhoitajakoulutus

2019 | 25 sivua, 2 liitesivua

Eevi Järvensivu ja Pauliina Pensamo

TIETOA SEKSUAALIOIKEUKSISTA YLÄKOULUIKÄISILLE

- sisällöntuottoa EDDIS-hankkeen digitaaliselle oppimisalustalle

Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksiin perustuvia seksuaalisuutta koskevia oikeuksia, jotka kuuluvat jokaiselle ihmiselle heti heidän syntymästään lähtien. Ihmisellä tulisi olla oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa, terveyteensä, kehoonsa ja lisääntymiseensä liittyen ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa. Seksuaalioikeudet ovat alati ajankohtainen aihe niiden haavoittuvuuden vuoksi.

Peruskoulun seksuaalikasvatuksen sisältöä ja tarjontaa tulisi monipuolistaa ja päivittää vastaamaan nykypäivän haasteita, joita muun muassa sosiaalinen media on lisännyt. Laadukkaan seksuaalikasvatuksen lähtökohtana on seksuaalisuuden kokonaisvaltaisuus eikä vain terveysongelmien ehkäiseminen. Seksuaalikasvatuksesta tulisi tehdä nykyistä oppilaslähtoisempää, jotta se puhuttelisi nuoria nykypäivänä.

Oppinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa 13-16-vuotiaille yläkouluikäisille suunnattua opettavaista sisältöä seksuaalioikeuksista Turun ammattikorkeakoulun EDDIS-hankkeen (A Digital Program for Sexual Education in Secondary Schools) digitaaliselle oppimisalustalle. Materiaalin tavoitteena on edistää yläkouluikäisten tietoutta seksuaalioikeuksista ja parantaa näin nuorten seksuaaliterveyttä ja seksuaalista hyvinvointia.

Oppimisalustalle on tuotettu kaksi laajaa tehtävää, joiden sisältö pyrkii käsittelemään nuorten kohtaamia realistisia haasteita nykypäivänä ja murtamaan stereotyyppioita. Tehtävät käsittelevät seksuaalista häirintää ja itsemääräämisoikeutta kehon koskemattomuuden huomioiden. Tehtävien tavoitteena on herätellä nuori pohtimaan omia käsityksiään seksuaalioikeuksista ja niitä uhkaavista tekijöistä.

ASIASANAT:

Itsemääräämisoikeus, seksuaalikasvatus, seksuaalinen häirintä, seksuaalioikeudet, seksuaalisuus.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of Public Health Nursing

2019 | 25 pages, 2 pages in appendices

Eevi Järvensivu and Pauliina Pensamo

INFORMATION ABOUT SEXUAL RIGHTS FOR ADOLESCENTS

- Producing content for EDDIS-project's digital learning platform

Sexual rights are based on human rights and they belong to everyone from the moment that they're born. Every people should have the right to make own decisions considering their sexuality, health, body and reproduction without the fear of discrimination, violence, imprisonment or death.

The content of sexual education in middle schools should be updated and diversified to answer today's challenges that have grown because of social media among other things. The basis of good-quality sexual education should be holistic approach on sexuality and not to only concentrate on preventing sexual health problems. Sexual education should be more adolescent-oriented so it would be easier for young people to reach and obtain.

The meaning of this thesis was to produce educational material for 13 to 16 year-old middle schoolers on the subject of sexual rights on Turku University of Applied Sciences' EDDIS-project's digital learning platform. The goal of the material was to increase middle schooler's knowledge about sexual rights and improve their sexual health and sexual well-being.

There's been two different assignments produced on the platform. The tasks aim to break stereotypes and deal with realistic challenges that adolescents might experience nowadays. The assignments consider the subject of sexual harassment, sexual self-determination and bodily integrity. Goal of these tasks is to get the middle schoolers reflect over their own opinion on sexual rights and understand different factors that might challenge the fulfillment of sexual rights.

KEYWORDS:

Self-determination, sex education, sexual harassment, sexuality, sexual rights

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO	5
1 JOHDANTO	6
2 SEKSUAALISUUS JA SEKSUAALIKASVATUS	7
3 SEKSUAALIOIKEUDET	9
3.1 Väestöliiton seksuaalioikeudet	9
3.2 Itsemääräämisoikeus ja kehon koskemattomuus	12
3.3 Seksuaalinen häirintä	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	16
5 MENETELMÄ	17
6 MATERIAALIN TOTEUTUS	19
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	21
8 POHDINTA	22
LÄHTEET	24

LIITTEET

Liite 1: Oppimisalustalle tuotettu sisältö

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

EDDIS-hanke	A Digital Program for Sexual Education in Secondary Schools
IPPF	International Planned Parenthood Federation
LGBTQ	lyhenne sanoista lesbian, gay, bisexual, trans, queer/questioning
THL	Terveysten ja hyvinvoinninlaitos
WAS	World Association for Sexual Health
WHO	World Health Organization

1 JOHDANTO

Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksiin perustuvia seksuaalisuutta koskevia oikeuksia, jotka kuuluvat jokaiselle ihmiselle heti heidän syntymästään lähtien. Seksuaalisuus on olennainen ihmisen perusominaisuus ja sen kehittyminen sekä toteutuminen vahvistaa identiteettiä ja itsetuntoa. Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa, terveyteensä, kehoonsa ja lisääntymiseensä liittyen ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa. Seksuaalioikeudet ovat alati ajankohtainen aihe niiden jatkuvan haavoittuvuuden vuoksi. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Peruskoulun seksuaalikasvatuksen sisältöä ja tarjontaa tulisi monipuolistaa ja päivittää vastaamaan nykypäivän haasteita. Sosiaalisen median lisääntyminen ja sen vaikutus arkielämän tilanteisiin asettaa uudenlaisia riskejä joutua seksuaalisen häirinnän ja väärinkäytöksen kohteeksi. (Turun ammattikorkeakoulu 2018.)

Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa sisältöä yläkouluikäisille suunnatulle oppimisolustalle aiheena seksuaalioikeudet. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää yläkouluikäisten tietoutta seksuaalioikeuksista ja edesauttaa näin nuorten seksuaaliterveyttä.

Opinnäytetyö tehdään osana Turun ammattikorkeakoulun EDDIS-hanketta. EDDIS-hankkeen nimi tulee sanoista A Digital Program for Sexual Education in Secondary Schools. Hankkeen tavoitteena on lisätä 13-16-vuotiaiden perustietoa seksuaalisuudesta ja seksuaaliterveydestä tuottamalla digitaalinen oppimisolusta yläkouluikäisille seksuaalikasvatuksen tueksi. Toimeksiantaja toivoi opinnäytetyössä käsiteltävän seksuaalioikeuksia varsinkin seksuaalisen häirinnän, itsemääräämisoikeuden ja kehon koskemattomuuden näkökulmasta. Materiaalia on toivottu yläkouluikäisille mielekkäiden visailujen, videoiden ja pelien muodossa (Aarnio & Lindberg 2019).

2 SEKSUAALISUUS JA SEKSUAALIKASVATUS

Seksuaalisuus on olennainen ihmisen perusominaisuus, mikä kehittyy ihmisen koko elämän ajan ja se kuuluu erottamattomasti kaikkiin elämän osa-alueisiin. Seksuaalisuuteen kuuluu mm. seksuaalinen kehitys, biologinen sukupuoli, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti sekä lisääntyminen. Ihmisen seksuaalisuus on läsnä jo syntyessä ja se muovautuu elämänkaaren eri vaiheissa. Muun muassa biologiset, psykologiset, sosiaaliset, poliittiset ja yhteiskunnalliset tekijät voivat vaikuttaa seksuaalisuuden kehittymiseen ja ilmaistamiseen. (Naistalo 2018b.)

Suomessa käytetään seksuaalisuuden kehittämisen tukena Väestöliiton ja Opetushallituksen tekemää Seksuaalisuuden portaat-käsikirjaa. Kirja sisältää ammattilaisille materiaalia seksuaalikasvatuksen keinoista ja ennaltaehkäisevästä toiminnasta. Käsikirjassa käydään läpi yksilöllisiä kehitysvaiheita 11 kehitysportaan kautta. Näissä käsitellään biologisia muutoksia, joita tapahtuu iän mittaan, sekä tunnetason muutoksia läpi elämän. Käsikirjassa korostetaan itsensä kuuntelemista, oman kokemuksen arvostamista ja itsemääräämisoikeutta. (Väestöliitto 2019.)

Seksuaalikasvatuksessa on kyse paljon muustakin, kuin vain tiedon välittämisestä. Opi-tun tiedon lisäksi lapsi tai nuori oppii myös hänelle välittyvän taidon ja asenteen. WHO:n mukaan seksuaalikasvatus koostuu kahdeksasta eri aiheesta, jotka sisältävät ikätasoisia tietoja, taitoja ja asenteita. Oikeaoppisessa seksuaalikasvatuksessa korostetaan ikätasoisuutta ja oikea-aikaisuutta. (WHO & BzGA 2010.)

Seksuaalikasvatus tarkoittaa seksuaalisuuteen liittyvän tiedon, tunteiden, fyysisten ja sosiaalisten näkökulmien oppimista lapsuudesta lähtien ja aikuisuuteen asti. Oikeaoppinen, kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus perustuu WHO:n suositukseen. Kasvatukseen kuuluu keho- ja minäkuva, itsetuntemus, tunteet, käytös, ihmissuhteet ja turvataidot. (WHO & BzGA 2010.)

WHO:n suositusten mukaisen seksuaalikasvatuksen lähtökohtana on seksuaalisuuden kokonaisvaltaisuus eikä vain terveysongelmien ehkäiseminen. Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on opettaa seksuaalisuuden kognitiivisia, emotionaalisia, sosiaalisia, vuorovaikutteisia ja fyysisiä näkökulmia. Seksuaalikasvatuksen tehtävänä ei ole kertoa vain yhdynnästä ja fyysisestä seksin harrastamisesta. Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on

tukea nuorten seksuaali-identiteettiä ja seksuaaliarvoja antamalla tietoa ja lisäämällä ymmärrystä ihmissuhteista, kiintymyksestä, seksuaalisuuden kehittämisestä, sukupuoli-rooleista, seksuaali-identiteeteistä ja lisääntymisterveydestä. (WHO & BzGA 2014.)

Suomessa kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus on huomioitu opetussuunnitelmassa, mutta kansainvälisellä tasolla seksuaalikasvatuksen toteutumisessa on runsaasti eroja. IPPF:n 2000-luvulla tehdyn yhteenvedon mukaan katolisissa maissa nimettiin kirkon vaikutusvalta suurimmaksi syyksi, miksi seksuaalikasvatus toteutuu vain biologispainotteisena perhekasvatuksena tai ei lainkaan. Näihin maihin lukeutui mm. opinnäytetyön toimeksiantajahankkeen yhteistyömaat Liettua, Kreikka ja Portugali. Esimerkiksi Liettuassa 2005 koulujen seksuaalikasvatuksen ohjeiden tekijät olivat abortinvastaisia katolisia järjestöjä. (Kontula & Meriläinen 2007.) Seksuaalikasvatuksen kehittäminen ja päivittäminen oppilaslähtöisemmäksi sekä tasavertaisemmaksi tukee ihmisoikeuksien ja tasa-arvon toteutumista (WHO ja BZGA 2014).

3 SEKSUAALIOIKEUDET

Seksuaalisuus on olennainen ihmisen perusominaisuus ja sen kehittyminen sekä toteutuminen vahvistaa identiteettiä ja itsetuntoa. Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa, terveyteensä, kehoonsa ja lisääntymiseensä liittyen ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa. Seksuaalioikeudet ovat alati ajankohtainen aihe niiden haavoittuvuuden vuoksi. Seksuaalioikeuksien rajoittuminen estää myös muiden ihmisoikeuksien toteutumista. Seksuaalioikeuksia saattaa rajoittaa valtio, terveydenhuolto, yhteisöt tai perheet. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Seksuaalioikeudet perustuvat YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja niitä ovat määritelleet mm. maailman terveysjärjestö WHO, kansainvälinen perhesuunnittelujärjestöjen liitto IPPF sekä seksuaaliterveyden maailmanjärjestö WAS. Seksuaalioikeuksista löytyy erilaisia, monimuotoisia määritelmiä ja seksuaalisuuden käsitteitä saatetaan tulkita hieman eri tavoin kielestä, kulttuurista ja maasta riippuen (Bijlmakers ym. 2018). Tätä opinnäytetyötä varten on käytetty suomalaisen Väestöliiton kokoamaa määritelmää seksuaalioikeuksista.

3.1 Väestöliiton seksuaalioikeudet

Väestöliitto on listannut vuonna 2015 kansainvälisistä seksuaalioikeuksista erityisesti nuorille suunnatut seksuaalioikeudet, mitkä jaetaan 7 pääteeman alle: Nuorilla on oikeus omaan seksuaalisuuteen, oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, oikeus tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, oikeus yksityisyyteen ja oikeus vaikuttaa. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Oikeus omaan seksuaalisuuteen sisältää seksuaalisen nautinnon sekä oman seksuaalidentiteetin etsimisen. Muiden seksuaalioikeuksien toteutuminen takaa oikeuden omaan seksuaalisuuteen. Omasta seksuaalisuudesta nauttimiseen vaaditaan niin tietoa seksuaalisuudesta kuin mahdollisuutta olla hyväksytyt, suojattu ja näkyvä osa yhteiskuntaa sekä mahdollisuutta turvata seksuaaliterveyttään. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Seksuaalisuuteen liittyy kuitenkin edelleen yhteiskunnallisia tabuja, mitkä vaikuttavat edellä mainittujen asioiden toteutumiseen ja johtaa seksuaalioikeuksien laiminlyönteihin.

Esimerkiksi lasten, nuorten, vanhusten ja vähemmistöjen seksuaalioikeuksia laiminlyödään seksuaaliterveyspalveluiden tarjonnassa. Monissa yhteiskunnissa seksuaalisuus ja sen terveyspalvelut liitetään vain täysi-ikäisyyteen, parisuhteeseen ja perhe-elämään. Seksuaaliterveys ja seksuaalisuudesta saatava mielihyvä tulisi kuitenkin turvata kaikille iästä ja lisääntymishaluista riippumatta. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Oikeus tietoon seksuaalisuudesta määrittää kaikille mahdollisuuden saada tietoa ja koulutusta seksuaalisuudesta, jotta he ymmärtäisivät myös siihen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Varsinkin nuorten tietoutteen seksuaalisuudesta ja seksuaalioikeuksista tulee panostaa esimerkiksi seksuaalikasvatuksen muodossa. Tieto seksuaalisuudesta vahvistaa nuorten kykyä tehdä itsenäisiä päätöksiä seksiin sekä seksuaalisuuteen liittyen. Tieto seksuaalisuudesta tukee myös hyvää seksuaaliterveyttä, mahdollistaa itsensä sekä muiden suojelun ja vahvistaa omasta seksuaalisuudesta nauttimista. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi käsittää ihmisen oikeuden tulla suojelluksi seksuaaliselta ja sukupuoleen kohdistuvalta väkivallalta, mikä sisältää suojelun raiskaukselta, sukuelinten silpomiselta, seksuaaliselta kaltoinkohtelulta ja seksuaaliselta häirinnältä. Ihmisellä tulee olla myös oikeus suojata itseään suunnittelemattomilta raskauksilta ja henkilökohtaiseen hyvinvointiin vaikuttavilta seksitaudeilta. Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi sisältää myös oikeuden päättää itse omasta avioitumisesta. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Maailmanlaajuisesti katseltuna oikeus suojeluun toteutuu heikommin naispuolisten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla. Yhteiskunnilla ja niiden lainsäädännöillä on tärkeä rooli tyttöjen, naisten ja seksuaalivähemmistöjen suojelussa mm. ympärileikkauksilta, kunniamurhilta, ”parantavilta raiskauksilta” sekä lapsi- ja pakkoavioliitoilta. Vaikka seksuaalinen väkivalta kohdistuu usein useammin naispuolisiin ja vähemmistöihin, myös miehet ja pojat kärsivät seksuaalisuuteen tai sukupuoleen kohdistuvasta väkivallasta. Tämä on yleisempää miehillä, joiden sukupuoli-ilmaisu poikkeaa stereotyyppioista. Lainsäädännöllä on velvollisuus suojella kaikkia yhteiskunnan jäseniä tasavertaisesti ja väkivallan kitkeminen hyödyttää koko yhteiskuntaa. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Väestöliiton seksuaalioikeuksissa mainitaan erikseen myös oikeus seksuaaliterveyspalveluihin. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus laadukkaisiin seksuaaliterveyspalveluihin, mitkä sisältävät turvallisen synnytyksen, seksitautien, mukaanlukien HIV:n ja AIDS:n,

hoidon, turvallisen abortin, lapsettomuushoidot, ehkäisymenetelmät sekä turvalliset hyväksytyt lääketieteelliset hoitomenetelmät. Seksuaaliterveyspalveluilla ovat olennainen osa ihmisten ja yhteisöjen elämänlaadun ylläpidossa tai kohentamisessa. Seksuaaliterveyspalvelut vähentävät äiti- ja lapsikuolleisuutta ja tukee naisten päätöksentekoa omaan lisääntymiseen liittyen, mikä voi joissakin maissa vaikuttaa naisen koulunkäynti- ja opiskelumahdollisuuksiin, joten seksuaaliterveyspalvelut edistävät myös tasa-arvon toteutumista. Monissa maissa seksuaaliterveyspalveluita tarjotaan kuitenkin enimmäkseen vain aikuisille, lisääntymisiässä oleville ja parisuhteessa oleville perhe-elämään liittyvänä. Seksuaaliterveydenhuollon palvelut tulisi kuitenkin turvata kaikille ikään, sukupuoleen ja elämäntilanteeseen katsomatta, kuten juuri nuorille ja esimerkiksi seksityötä tekeville, jotta suurin hyöty saavutettaisiin myös yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Väestöliiton mainitsemalla oikeudella tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen tavoitellaan erilaisten ihmisten oikeutta olla näkyviä jäseniä yhteiskunnissa ilman syrjinnän, leimautumisen, vähättelyn tai väkivallan pelkoa. Tasa-arvoinen yhteiskunta takaa myös enemmistöstä poikkeavien ihmisten, kuten vammaisten, etnisten vähemmistöjen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajien oikeuden näkyä ja toimia tasavertaisena osana yhteiskunnassa. Palveluiden ja tietomateriaalien tuottamisessa tulee huomioida myös vähemmistöjen tarpeet. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Seksuaalioikeuksissa huomioidaan yksilön oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen päätöksentekoon seksuaalisuuteen liittyen. Oikeus yksityisyyteen käsittää myös oikeuden turvalliseen ja tyydyttävään sukupuolielämään ilman vainotuksi tulemistä, pelkoa vapauden riistosta tai sosiaalisesta painostuksesta. Myös seksuaaliterveyspalveluiden tulee kunnioittaa yksityisyyttä. Nuoren ei tule pelätä yksityisyydensuojan rikkoutumista seksuaaliterveydenhuollossa, eikä heidän tulisi tarvita vanhempiensa lupaa seksuaaliterveyspalveluita saadakseen. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

Väestöliiton seksuaalioikeuksien seitsemäs teema sisältää yksilön oikeuden ja velvollisuuden vaikuttaa omien sekä muiden seksuaalioikeuksien toteutumiseen. Yksilölläkin tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon perheissä, yhteisöissä, valtioissa sekä kansainvälisissä järjestöjen tasolla. Lainsäädännön tulee taata yksilöille tasavertainen oikeus puolustaa seksuaalioikeuksia, vaikutusmahdollisuuksia sekä ihmisoikeuksia. (Ilmonen & Korhonen 2015.)

3.2 Itsemääräämisoikeus ja kehon koskemattomuus

Suomen perustuslain mukaan kaikilla on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen, turvallisuuteen ja koskemattomuuteen. Näitä oikeuksia ei saa riistää keneltäkään eikä kenenkään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen saa kajota. (Naistalo 2018a.)

Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan seksuaalisuuden näkökulmasta katsottuna ihmisen oikeutta päättää omasta kehostaan ja omaan seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista. Jokaisella ihmisellä itsellään on oikeus päättää haluaako olla seksuaalisesti aktiivinen vai ei. Kenenkään seksuaalisuutta ei saa häiritä tai loukata. (Naistalo 2018a.) Keholliseen koskemattomuuteen, seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyen itsemääräämisoikeus tarkoittaa ihmisen vapautta määritellä ja ilmaista seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiänsä sekä ihmisen oikeutta olla suojassa häirinnältä ja väkivallalta (Amnesty International 2018).

Yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta vastaan toimivat seksuaalirikokset. Ihminen on oikeutettu päättämään itse omasta seksuaalikäyttäytymisestään, seksikumppaneistaan ja seksielämästään. Ihminen on myös oikeutettu muuttamaan mieltään ja kieltäytymään seksuaalisesta kanssakäymisestä milloin haluaa. Seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei vähennä parisuhde tai avioliitto. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ainoa rajoitus on, ettei ihmisen oma seksuaalinen itsemääräämisoikeus saa loukata toisen itsemääräämisoikeutta. (Aaltonen 2012.)

THL:n Turvataitoja nuorelle-oppaan mukaan LGBTQ-nuorilla on elämässään enemmän riskitekijöitä ja heikompaa hyvinvointia kuin muilla samaan ikäryhmään kuuluvilla. Näitä riskitekijöitä ovat muunmuuassa syrjintä ja tuomitsevat asenteet, puuttuvan tuen määrä ja heikko kokemus omasta näkyvyydestä yhteiskunnassa. Homoseksuaalisuus ja transsukupuolisuus eivät oppaan mukaan ole itsessään riskitekijöitä. LGBTQ-nuorten keskuudessa on muihin nuoriin verrattuna enemmän kokemuksia huonosta terveydestä ja henkisestä hyvinvoinnista ja yleisempää päihteidenkäyttöä. He kokivat myös tutkimusten mukaan enemmän väkivaltaa tai sen uhkaa, emotionaalisen tuen vähäisyyttä ja luottamuksen puutetta. Lisäksi esille nousi itsetuhoiset ajatukset, etenkin sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla: 16-29-vuotiaista transihmisistä 65% oli harkinnut itsemurhaa ja 27% sitä yrittänyt. (Aaltonen 2012.)

3.3 Seksuaalinen häirintä

Tasa-arvolaisissa määritellään seksuaalinen häirintä sanallisena, sanattomana tai fyysisenä, luonteeltaan seksuaalisena ei-toivottuna käytöksenä, jolla on tarkoitus loukata toisen henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. (Finlex 2014.) Seksuaalinen häirintä ei ole Suomen rikoslaisissa rangaistavaa häirinnän tekijälle, mutta tasa-arvolaki velvoittaa työpaikkoja ja oppilaitoksia puuttumaan asiaan. Vuoden 2014 jälkeen seksuaalinen ahdistelu on kuitenkin rikoslain mukaan rangaistava teko. Seksuaalisen ahdistelun katsotaan olevan fyysinen, seksuaalinen teko, joka loukkaa itsemääräämisoikeutta. (Kainulainen & Niemi 2018.)

Seksuaalinen häirintä on noussut vielä aiempaa suurempaan tietoisuuteen ja toistuvasti uutisotsikoihin vuoden 2017 Me too-kampanjan myötä. Kampanja sai alkunsa, kun tunnettu yhdysvaltalainen julkisuuden henkilö kehoitti naisia kirjoittamaan sosiaalisessa mediassa ”Me too”, eli minä myös, jos nainen on kokenut seksuaalista häirintää elämänsä aikana, jotta ihmiset saisivat käsityksen seksuaalisen häirinnän laajuudesta. Saman vuoden THL:n kouluterveyskyselyssä 30% yläkouluikäisistä tytöistä ja 12% pojista vastasi kokeneensa seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana. Kokemukset olivat yleisempiä seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin, ulkomaalaistaustaisiin tai toimintarajoitteisiin nuoriin kuuluvilla. (Hanhinen 2017.) Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana on kokenut 32,3% yläkouluikäisistä tytöistä ja 8,2% pojista (THL 2019).

Olennaista seksuaalisessa häirinnässä on huomion kohteena olevan käsitys tilanteesta, eikä se, mitkä tekijän mahdolliset tarkoituksperät ovat olleet. Seksuaaliseen häirintään voi siis aluksi syyllistyä myös tahattomasti, eikä sillä silloin välttämättä pyritä tarkoituksellisesti loukkaamaan toista osapuolta. (Aaltonen 2012.) Lain mukaan seksuaalinen huomio muuttuu häirinnäksi siinä vaiheessa, kun huomion kohteeksi joutunut ilmaisee pitävänsä sitä epämiellyttävänä (Kainulainen & Niemi 2018).

Esimerkkejä seksuaalisesta häirinnästä ovat vihjaavat eleet ja ilmeet, epäsovivat ja kaksimieliset vitsit tai puheet, ja seksuaalissävytteiset yhteydenotot tekstiviestitse tai sosiaalisen median kautta. Myös toisen henkilön ulkoista olemusta koskevat huomautukset,

kysymykset ja epätoivotut keuhut ovat häirintää. Fyysistä seksuaalista häirintää, eli ahdistelua ovat esimerkiksi koskettelu, seksuaalissävytteiset ehdotukset ja vaatimukset sekä kaikki väkivallan muodot. (Aaltonen 2012.)

Seksuaalinen häirintä on lisääntynyt ja sen tunnistamiseen on syntynyt lisää haasteita sosiaalisen median käytön kasvun myötä. (Turun ammattikorkeakoulu 2018.) Internetissä tapahtuvaa seksuaalista häirintää voi olla vaikea tunnistaa. Mannerheimin lastensuojeluliiton Nuorten netti on antanut nuorille ohjeita tunnistaa internetissä tai sosiaalisessa mediassa tapahtuva seksuaalinen häirintä. Sen mukaan seksuaalista häirintää on seksistä kertominen, asiattomat huomautukset ja kommentit ulkonäöstä tai seksuaalisuudesta, alastonkuvien tai -videoiden pyytäminen, kiristäminen tai niiden levittäminen, pyynnöt kosketella itseään seksuaalisesti tai riisuuntua, toisen ihmisen riisuuntuminen tai itsetyydytys toisen nähden tai jos seksuaalisen häirinnän kohteelle lähetetään kuvia sukupuolielimistä tai linkkejä pornosivuille tai -videoihin. (Nuortennetti 2019.)

Seksuaalisen häirinnän uhriksi voi joutua kuka vain sukupuolesta, iästä ja etnisestä taustasta huolimatta. Kuitenkin sukupuolistereotyyppiat, seksuaalisuuteen liitettävät normit ja sukupuolten välinen tasa-arvo määrittelevät paljon häirinnän kokemuksia ja tekoja. Häirintä määritellään usein sukupuolen perusteella, ja samat teot saattavat muuttaa merkitystään eri sukupuolten kertomina. Poikien kokemaan seksuaaliseen häirintään jää usein reagoimatta juurikin stereotyyppien vuoksi. Heidän oletetaan automaattisesti nauttivan kaikista tyttöjen kohdistamasta huomiosta, ja sen ajatellaan olevan toivottuakin. (Aaltonen 2012.)

Nuorten keskuudessa seksuaalista häirintää selitetään osittain nuorten seurustelukulttuurin kautta, jossa mielenkiintoa osoitetaan toiselle osapuolelle kiusoittelulla ja huomiota hakemalla. Tällöin häiritseväkin käytös voidaan tulkita välittämisenä ja huomioimisena. Häirintää saatetaan normalisoida sukupuolten eroihin liittyvillä stereotyyppioilla kuten hormoneilla, seksuaalivietillä ja luonteella. Perinteinen oletus, että vastuulliset ja kypsemmät tytöt sietävät vastuuttomia ja epäkypsiä poikia, on haitallinen häiritsevän seksuaalisen käytöksen tunnistamisessa ja kitkemisessä. (Aaltonen 2012.)

Myös tytöillä on oikeus omien rajojen kokeiluun murrosiässä. Tyttöjen riskinottoa saatetaan kuitenkin paheksua ja mahdollinen ahdistelluksi joutuminen nähdään riskinoton ja irtiottojen seurauksena. Toisaalta seksuaaliseen häirintään syyllistyvää tyttöä saatetaan pitää vain seksuaalisesti poikkeavana ja normaalia niin kutsutusti rivompana. (Aaltonen 2012.)

Seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunut henkilöä saatetaan syyllistää varsinkin muiden nuorten osalta ja uhrin kokemusta tilanteesta saatetaan perustella uhrin hyväntahtoisuudella, ylireagoinnilla tai huumorintajuttomuudella, jolloin vastuu tapahtuneesta siirretään häirinnän kohteeksi joutuneelle. Häirinnän kohteeksi joutuneen nuoren omaa toimintaa saatetaan tulkita korostuneesti ja uhrin mahdolliseen aloitteellisuuteen tartutaan. Häirinnän kohteeksi joutuneen tunnistaminen itsenäisenä tekijänä on huomioitava, mutta samalla tulee muistaa, etteivät kohde ja tekijä ole tilanteesta yhteisvastuullisia eikä kohteeksi joutuneen toiminta lievennä tekijän vastuuta tai uhrin kokemusta häirinnästä. (Aaltonen 2012.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa 13-16 -vuotiaalle yläkouluikäisille suunnattua opettavaista sisältöä seksuaalioikeuksista EDDIS-hankkeen tuottamalle verkko-oppimisolustalle. Tuotetun materiaalin on tarkoitus toimia osana opettajien ja terveydenhoitajien toteuttamaa seksuaalikasvatusta hankkeen yhteistyömaissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää yläkouluikäisten tietoutta seksuaalioikeuksista. Seksuaalioikeuksien tietoisuuden vahvistaminen tukee nuorten seksuaaliterveyttä ja seksuaalista hyvinvointia.

5 MENETELMÄ

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka toimeksiantajana toimi Turun ammattikorkeakoulun EDDIS-hanke. Toiminnallinen opinnäytetyö perustuu kehittämistehtävään ja tavoitteena on kehittää palvelu, tuote, toimintatapa tai työkäytäntö. (Turun ammattikorkeakoulu 2019). Opinnäytetyön toiminnallinen tuotos on englanninkielinen opetusmateriaali toimeksiantajahankkeen verkko-oppimisolustalle.

EDDIS-hankkeen toiminnassa korostuu tarve kehittää seksuaalikasvatuksesta vuorovai-
kutteisempaa ja nuorten tarpeet paremmin huomioivaa. Tämä on näkynyt hankkeen pyr-
kimyksinä selvittää nuorten kaipaama tieto ja mielekkäät oppimismenetelmät seksuaali-
kasvatukseen sekä tapoina osallistaa nuoria seksuaalikasvatuksen oppimateriaalin
suunnitteluun. Hankkeen tarkoituksena on kehittää yhteinen eurooppalainen seksuaali-
terveyden verkko-oppimisolusta. Hankkeen yhteistyömaita ovat Suomi, Liettua, Kreikka
ja Portugali. (Turun ammattikorkeakoulu 2018.)

Aihe seksuaalioikeudet valikoitui hankkeen aiemmissa vaiheissa kerätyn materiaalin pe-
rusteella. Toimeksiantaja toivoi opinnäytetyössä käsiteltävän seksuaalioikeuksia varsin-
kin seksuaalisen häirinnän, itsemääräämisoikeuden ja kehon koskemattomuuden näkö-
kulmasta. (Aarnio & Lindberg 2019.)

Opinnäytetyössä tuotettuja tehtäviä varten koottu teoreettinen viitekehys seksuaalioi-
keuksista koostui pääosin Väestöliiton, THL:n ja WHO:n sähköisistä julkaisuista sekä
valtakunnallisista, että kansainvälisistä artikkeleista, joita haettiin mm. Cinahl, PubMed
ja Google Scholar-tietokannoista. Opinnäytetyön aiheisiin sekä teoreettiseen viitekeh-
yseen vaikuttivat myös ajankohtaiset uutisotsikot sekä THL:n tuorein kouluterveyskysely
vuodelta 2019.

Opinnäytetyössä pyrittiin käyttämään lähteitä noin kymmenen vuoden ajalta, eli sijoittuen
vuosiin 2010-2019. Kuitenkin yksi lähde on tätä vanhempi. Opinnäytetyötä tehdessä läh-
teet valikoitiin mukaan sillä perusteella, että niiden sisältö oli julkaisuvuodesta huolimatta
ajankohtaista ja aiheen kannalta oleellista.

Tietoa haettaessa hakusanoja olivat muun muassa seksuaalioikeudet, seksuaalinen
häirintä, seksuaalikasvatus, itsemääräämisoikeus ja seksuaalisuus. Kansainvälisissä
tietokannoissa lähteiden etsimiseen käytettyjä hakusanoja ovat olleet muun muassa

"sexual rights", "sexual harassment", "sex education" ja "sexual self-determination". Suurin osa lähteistä oli suomalaisia ja suomen kielellä, koska opinnäytetyön teoreettinen viitekehys oli rajattu suomalaisen Väestöliiton listaamiin seksuaalioikeuksiin ja seksuaalista häirintää sekä itsemääräämisoikeutta on käsitelty suomalaisiin kohdistetusta näkökulmasta.

6 MATERIAALIN TOTEUTUS

Toiminnallisen osuuden tarkoituksena oli luoda oppimisalustalle seksuaalioikeuksiin pohjautuvia ajatuksia herättäviä case-tehtäviä, joissa nuoret pääsevät haastamaan omaa ajatusmaailmaansa seksuaalioikeuksista. Tehtävien on tarkoitus kuvata mahdollisimman realistisia tilanteita, jotka herättelevät nuorta ajattelemaan omia seksuaalioikeuksiaan sekä huomioimaan myös muiden seksuaalioikeudet. Tämä osuus tuotettiin englannin kielellä, koska oppimisalusta ja sen sisältö on suunnattu kansainväliseen tarkoitukseen. Tehtävät tuotetaan tulevalle oppimisalustalle H5P-työkalua käyttäen hankkeen työntekijän toimesta (Aarnio & Lindberg 2019).

Opinnäytetyössä aiheiden rajaukseen vaikuttivat EDDIS-hankkeessa esiin tulleet toiveet. Toiminnalliseen osuuteen toivottiin aiheiksi itsemääräämisoikeutta, kehon koskemattomuutta ja seksuaalista häirintää. Toiminnallista sisältöä varten hankittu tietoperusta käsittää yleisen määritelmän seksuaalioikeuksista sekä lisäksi ajankohtaista tietoa seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta

Tehtäviksi valikoitui kaksi laajempaa case-tehtävää (Liite 1). Molemmissa tehtävissä on kaksi vastausvaihtoehtoa, joiden pohjalta nuoret voivat pohtia esitettyjä tilanteita ja valita vastausvaihtoehdoista itselleen sopivimman. Vastausvaihtoehdoista toinen on oikea ja toinen niin sanotusti väärä vastaus. Vastauksen valittuaan esille tulee palautteena lyhyt informatiivinen tieto-osuus aiheesta ja jatkokysymyksiä, jotka herättelevät nuorta pohtimaan valintaansa.

Ensimmäinen tehtävä perustuu nuoren näkökulmasta kirjoitettuun tarinaan, jossa hän kertoo kuvitteelliselle henkilölle tuoreesta seksuaalisesta kokemuksestaan itseään syylistäen. Tehtävän tavoitteena on saada nuori pohtimaan itsemääräämisoikeutta ja myös kyseenalaistamaan yleisiä stereotyyppioita ja sukupuolirooleja seksuaaliseen häirintään liittyen.

Toisessa tehtävässä käsitellään sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Tehtävässä esitetään tilanne, jossa nuorelle on epäselvää, miten toimia hänelle epämiellyttävässä tilanteessa ja kysyy neuvoa ystävältä, eli tehtävän tekijältä.

Molemmat tehtävät saattavat herättää nuoressa mielipiteitä ja näihin on jätetty tulkinnanvaraa, jolloin ”oikea” vastaus ei ole välttämättä nuorelle ilmiselvää. Tällä pyritään murta-

maan stereotyyppioita sukupuolirooleista ja yleistyneitä käsityksiä seksuaalisesta häirinnästä. Tehtävissä ei ole kuitenkaan kyse oikeasta ja väärästä vastauksesta, vaan enemmänkin pohdinnan ja vastuun lisäämisestä nuoren ajatusmaailmaan.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössä noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön edellytyksiä, jotta sen tuottamaa tietoa voidaan pitää luotettavana ja eettisenä. Tutkimusetiikan näkökulmasta keskeisiä lähtökohtia ovat mm. rehellisyys, tarkkuus, kriteerien mukainen ja eettinen tiedonhankinta sekä muiden tekemien tutkimusten kunnioittaminen viittaamalla näihin asianmukaisesti (TENK 2012). Opinnäytetyössä on käytetty tutkittua, luotettavaa ja ajantasaista tietoa. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet olivat pääosin enintään 10 vuotta vanhoja. Vanhempien lähteiden tietojen paikkansapitävyys on tarkistettu mahdollisuuksien mukaan. Lähteitä on arvioitu kriittisesti vastaamaan opinnäytetyön tavoitteita ja aihetta.

Opinnäytetyön eettiset ongelmat ilmenivät tuotetun sisällön kieliasussa ja tietoperustan ajantasaisen informaation löytämisessä käytettyjen lähteiden aikarajauksen sisälläkin. Tuotoksen kieliasu pyrittiin muotoilemaan korrektiksi ja samalla mahdollisimman monelle nuorelle helposti lähestyttäväksi. Toimeksiantaja toivoi tehtävissä huomioitavan seksuaalisuuden monimuotoisuuden ja välttämään heteronormatiivisuutta, mikä on huomioitu myös tehtävien kieliasussa.

Aiheena seksuaalioikeudet on hyvin ajankohtainen ja herkkä seksuaalisuuteen liittyvien uskomusten, tabujen ja asenteiden takia (Ilmonen & Korhonen 2015). Tästä syystä lähteiden rajaamisessa ja valikoimisessa haasteeksi syntyi lähteiden ristiriitaisuus ja ajantasaisuus: seksuaalisuus on kontroversaali aihe, joka usein perustuu johonkin arvopohjaan. Mahdollisimman objektiivisten kansainvälisten lähteiden löytäminen oli haastavaa, sekä vaati erityistä tarkkaavaisuutta ja lähdekritiikkiä. Aiheesta löytyi kuitenkin luotettavia asiantuntijoiden arvioimia lähteitä, kuten WHO:n ja THL:n tuottamat julkaisut ja julkaisuissa käytetyt lähteet.

Toiminnallisen työn eettisyyttä ja luotettavuutta lisää se, että opinnäytetyöprosessiin kuului tiivis yhteistyö toimeksiantajahankkeen työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyötä tehdessä toimeksiantajat antoivat palautetta ja kehitysideoita, joiden perusteella työtä rajattiin tai kehitettiin heidän toivomaansa suuntaan.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa seksuaalikasvatusmateriaalia 13-16-vuotiaille seksuaalioikeuksista. Seksuaalioikeudet ja kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus ovat aiheena ajankohtaisia viimevuosien poliittisen ilmapiirin kärjistyessä ja konservatiivisuuden lisääntyessä maailmanlaajuisesti (Gruskin ym. 2019).

Toiminnallisen tuotoksen lopputuloksena valmistui kaksi omaa pohdintaa vaativaa tehtävää, joiden on tarkoitus olla informatiivisia, samaistuttavia ja ajatuksia herättäviä. Tehtävien toivotaan tarjoavan nuorille heille ajankohtaista tietoa seksuaalioikeuksista. Lähtökohtana oli esittää seksuaalisuus positiivisena ja voimaannuttavana asiana, ja välttää perinteistä seksuaalivalistusta. Tehtävissä on myös rikottu stereotyyppioita. Ensimmäisessä case-tehtävässä nuorten sukupuoli on jätetty mainitsematta. Samankaltaisia tehtäviä on tehty seksuaalikasvatusta varten myös aiemmin (Aaltonen 2012), mutta sukupuolien kyseenalaistaminen tai sukupuolettomuuden huomioiminen koettiin tarpeelliseksi nostaa esille tässäkin opinnäytetyössä. Toisessa tehtävässä haastettiin sukupuolirooleihin liittyviä stereotyyppioita seksuaalista häirintää kuvaavassa tilanteessa.

Tehtävät itsessään eivät takaa oppimista, sillä myös kääntäjien ja hankkeen kanssa yhteistyötä tekevien koulujen opettajien oma suhtautuminen seksuaalisuuteen ja seksuaalikasvatukseen vaikuttavat oppimiskokemukseen ja tapaan sisäistää tehtävien aiheita.

Opinnäytetyössä keskeistä on ollut sekä tiedon välittäminen että seksuaalieettisen ajattelun lisääminen ottaen huomioon seksuaalisuuden moninaisuuden: se, mitä pidetään seksuaalisesti normaalina, määräytyy ajan ja paikan mukaan, sekä vaatii aina eettistä pohdintaa.

Opinnäytetyössä tuotetun toiminnallisen osuuden materiaalin on tarkoitus tulla käyttöön EDDIS-hankkeen kanssa yhteistyötä tekeviin kouluihin. Hankkeen työntekijöiden suullisen tiedonannon mukaan yhteistyökoulujen opettajat kääntävät englanninkieliset tehtävät omalle kielelle. Tämän seurauksena tuloksena voi olla tulkinnanvaraisia käännöksiä, jolloin tehtävät voivat mahdollisesti menettää alkuperäisen merkityksensä. Tällöin tehtävän alkuperäinen sisältö voi mahdollisesti muuttua epätarkoituksenmukaiseksi. Teksti onkin pyritty kirjoittamaan mahdollisimman selkeällä englannin kielellä väärin tulkintojen välttämiseksi.

Opinnäytetyössä käsitellyt aiheet itsemääräämisoikeudesta ja seksuaalisesta häirinnästä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen osalta jäi toimeksiantajien toivomien rajausten sekä opinnäytetyön aikataulun vuoksi hieman pinnalliseksi, mutta aihe voisi vaatia syvempää katsausta juuri nykypäivänä.

Jatkotutkimusaiheena voisi pohtia sosiaalisen median ja nykuteknologian kehitystä sekä niiden vaikutusta seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen häirintään. Opinnäytetyössä käsiteltiin näitä aiheita, mutta opinnäytetyöprosessin aikana julkaistiin useita tuoreita uutisartikkeleita lapsiin kohdistuvasta lisääntyneestä seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta sosiaalisessa mediassa sekä internetissä (Tolonen 2019). Tämän perusteella voisi päätellä, että aiheesta on tulevaisuudessa vielä enemmän ajankohtaista näyttöä.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 29.10.2019.
<https://thl.fi/documents/10531/124365/Opas%202012%2021.pdf>

Aarnio, H. & Lindberg, E. 2019. Suullinen tiedonanto EDDIS-hankkeesta. 28.8.2019, 10.9.2019, 2.10.2019 ja 22.10.2019.

Bijlmakers, L., de Haas, B., & Peters, A. 2018. The political dimension of sexual rights : Commentary on the paper by Chandra-Mouli et al.: a never-before opportunity to strengthen investment and action on adolescent contraception, and what we must do to make full use of it. Reproductive health, 15(1), 18. Viitattu 19.9.2019
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5791212/>

Finlex 2014. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 23.10.2019
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Gruskin, S.; Yadav, V.;Castellanos-Usigli, A.; Khizanishvili, A. & Kismödi, E. 2019. Sexual health, sexual rights and sexual pleasure: meaningfully engaging the perfect triangle, Sexual and Reproductive Health Matters, 27:1, 1593787. Viitattu 21.10.2019.
<https://doi.org/10.1080/26410397.2019.1593787>

Hanhinen, H. 2017. Me too -kampanja täytti somen – Seksuaalinen häirintä näkyy karuina lukuina ja koululaisten kyselyissä. Yle uutiset. 17.10.2017. Viitattu 1.11.2019
<https://yle.fi/uutiset/3-9886385>

Ilmonen, K. & Korhonen, E. 2015. Seksuaalioikeudet. Väestötietosarja 28. Väestöliitto. Helsinki: Nord Print Oy. Viitattu 29.10.2019
http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048510/va%CC%88esto%CC%88liitto_seksuaalioikeudet_web.pdf

Kainulainen, H. & Niemi, J. 2018. #Metoo – Seksuaalinen häirintä ja laki. RIKU 1/2018. Viitattu 23.10.2019.
<https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-1-2018/metoo-seksuaalinen-hairinta-ja-laki/>

Kajava, M. 2018. Mikä ihmeen itsemääräämisoikeus? Amnesty International.
<https://www.amnesty.fi/mika-ihmeen-itsemaaraamisoikeus/>

Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.

Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZGA 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa: Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Viitattu 29.10.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085324>

Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZGA 2014. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa: Toteuttamisohjeet. Helsinki: terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014092644952>

Naistalo 2018a. Itsemääräämisoikeus ja seksuaalioikeudet. Viitattu 22.10.2019. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta/itsem%C3%A4%C3%A4r%C3%A4misoikeus-ja-seksuaalioikeudet>

Naistalo 2018b. Seksuaalisuus. Viitattu 23.10.2019 <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaalisuus-el%C3%A4m%C3%A4nkarsassa/seksuaalisuus>

Nuortennetti 2019. Seksuaalinen häirintä netissä. Viitattu 1.11.2019 <https://www.nuortennetti.fi/netti-ja-media/seksuaalinen-hairinta-netissa/>

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu 19.9.2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

THL 2019. Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2019. Viitattu 1.11.2019. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=87869&mittarit_0=199799&mittarit_1=200283&mittarit_2=403025&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

Tolonen, A. 2019. Jo 12-vuotiaita on uhattu somessa pornosivustoille päätymisellä: yhä nuoremmat lapset törmäävät väkivaltavideoihin ja verkkokiusaamiseen. Yle Uutiset 22.10.2019. Viitattu 1.11.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-11029531>

Turun ammattikorkeakoulu. 2018. EDDIS - A Digital Program for Sexual Education in Secondary Schools. Viitattu 10.9. 2019 <https://eddis.turkuamk.fi/fi/testi/>

Turun ammattikorkeakoulu 2016. Opinnäytetyön lajit. Viitattu 19.9.2019

Oppimisalustalle tuotettu sisältö

Case 1: Night at the summer cottage

We were staying at my friend's cottage with a group of friends. There were no parents around. The night went well, we swam and went to the sauna. Later that night my friend's big brother and his friends came there to visit. They brought alcohol with them and offered us some. We started drinking and I got know one of my friend's big brother's friend more. We talked a lot and the friend seemed very nice and gave me a lot of compliments. I drank a lot and began to be really drunk, and suggested that we'd go to the sauna area, because it's more peaceful there and we could be alone. The friend agreed and we went to the sauna area to talk more. When we had talked for a while, I leaned to kiss, and the friend kissed me back, which felt good. Suddenly, the friend put their hand near my intimate area and started to caress me. At first it felt nice, but then I started to feel uncomfortable. I asked them to stop several times. They got mad and told that I had given them mixed signals by asking them to come to the sauna. The friend also pointed out that I kissed them first. The friend stormed out and didn't speak to me for the rest of the night.

This was last weekend and I still feel bad about what happened. I did make the first move and was under the influence of alcohol, so is what happened my fault?

Yes, it could be.

In cases like this the victim gets blamed easily. It's important to understand, that the victim's actions don't make him/her guilty for what has happened. The right to sexual self-determination doesn't weaken if the victim is under influence of alcohol, dresses provocatively or any other reason. The guilty one is always responsible for their actions.

If you find these things difficult to understand, it might help you to look at these things from your own perspective: how would you like your teachers, family or friends to react, if something unpleasant happened to you?

No, it isn't!

Great, you answered right! The victim is never responsible for the harassment or possible assault.

Did you notice, that there were no genders pointed out in the story? Did you assume their genders? Does your opinion change, if the victim was male? The victim might feel guilty or unsure if the situation doesn't seem like a stereotypical case of harassment. The guilty one is usually thought to be a male. This is why boys might have a hard time telling about sexual harassment they have experienced.

Case 2: Greta and Calle

Greta and Calle go to the same school. Greta is 15 years old and Calle is 14 soon to be 15. Calle has had a crush on Greta, and they've been messaging through snapchat. They've been exchanging selfies frequently and Greta's pics have become a bit revealing. She has sent a few nudes to Calle and is asking that Calle would send similar of himself to her. The pics have made Calle feel difficult and he's told that to Greta, but Greta keeps insisting. Calle is asking advice from his friend. What would you say to Calle?

Calle should send a pic if he's into Greta. It's the right thing to do because Greta has already sent pics of herself also. Calle should be thankful for this kind of attention.

Calle should not send pics of himself and should make it clear to Greta how uneasy he feels about the suggestive pics. Maybe he should tell an adult about the situation, if Greta continues pressuring.

Actually, Calle isn't obligated to send pics back. In fact, if he has told Greta how he feels about the pics and Greta keeps insisting, it fulfills the criteria of sexual harassment. Remember that it counts as sexual harassment even when it happens online! What kind of things would you consider as sexual harassment?

You're absolutely right! This fulfills the criteria of sexual harassment and it would be useful to tell an adult about it. Who would you tell: teachers, school nurse, your parents or someone else?

Sexual harassment online can be:

- talking about sex or telling you about it.
- inappropriate comments about your looks or your sexuality.
- asking revealing photos or videos of you or spreading that kind of material forward.
- If someone sends you a revealing photo of themselves.
- if you're asked to take your clothes off, masturbate or have online sex.
- If someone sends you links to porn sites or – videos.

Someone might be afraid to tell an adult about sexual harassment happening online or "in real life", because they're afraid of possible consequences, losing their phone or strict curfews for example. It's important to remember that it's never the victim's fault and they shouldn't be punished!